

Date: 19th June-2026

**MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTIDA SAMARALI BOSHQARUVNING
PEDAGOGIK ASOSLARI.**

Qo'ziyeva Durdona Baxtiyor qizi

Farg'ona viloyati Buvayda tumani 29-sonli davlat MTT direktori

Annotatsiya: Mazkur maqolada maktabgacha ta'lim tashkilotida samarali boshqaruvning pedagogik asoslari tahlil qilingan. Tadqiqotda boshqaruvning mazmun-mohiyati, asosiy tamoyillari, pedagogik jamoa faoliyatini tashkil etish mexanizmlari hamda ta'lim sifatini oshirishdagi ahamiyati yoritilgan. Shuningdek, maktabgacha ta'lim tashkilotlarida zamonaviy boshqaruv texnologiyalarini qo'llash, pedagoglarni rag'batlantirish va innovatsion faoliyatni rivojlantirish masalalari ko'rib chiqilgan. Tadqiqot natijalari samarali boshqaruvning ta'lim-tarbiya jarayoni samaradorligini oshirishdagi muhim omil ekanligini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: maktabgacha ta'lim, boshqaruv, pedagogik boshqaruv, ta'lim sifati, pedagogik jamoa, innovatsion faoliyat, liderlik, boshqaruv kompetensiyasi, pedagogik monitoring, samaradorlik.

Bugungi kunda O'zbekiston Respublikasida maktabgacha ta'lim tizimini yanada takomillashtirish, ta'lim sifatini oshirish hamda bolalarning har tomonlama rivojlanishi uchun qulay shart-sharoitlar yaratish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Maktabgacha ta'lim tashkilotlari faoliyatining samaradorligi ko'p jihatdan ularning boshqaruv tizimiga bog'liq bo'lib, zamonaviy boshqaruv yondashuvlarini joriy etish ta'lim sifati va samaradorligini oshirishda muhim omil sanaladi.

Maktabgacha ta'lim tashkilotida boshqaruv jarayoni nafaqat ma'muriy faoliyatni tashkil etish, balki pedagogik jarayonlarni samarali muvofiqlashtirish, pedagog xodimlarning kasbiy salohiyatini rivojlantirish, ta'lim-tarbiya sifatini nazorat qilish hamda ota-onalar bilan hamkorlikni yo'lga qo'yishni ham o'z ichiga oladi. Shu sababli samarali boshqaruvning pedagogik asoslarini o'rganish va amaliyotga tatbiq etish dolzarb ilmiy-amaliy ahamiyat kasb etadi.

Zamonaviy pedagogika va boshqaruv nazariyasida ta'lim muassasasini boshqarishning insonparvarlik, demokratiklik, tizimlilik, innovatsionlik va hamkorlik tamoyillariga asoslangan modeli alohida e'tirof etiladi. Ushbu tamoyillar asosida tashkil etilgan boshqaruv jarayoni pedagoglar faoliyatining samaradorligini oshiradi, jamoada sog'lom psixologik muhitni shakllantiradi hamda ta'lim oluvchilarning sifatli ta'lim-tarbiya olishiga xizmat qiladi.

Mazkur maqolada maktabgacha ta'lim tashkilotida samarali boshqaruvning pedagogik asoslari, uning mazmun-mohiyati, asosiy tamoyillari va ta'lim sifatini oshirishdagi ahamiyati tahlil qilinadi. Shuningdek, boshqaruv faoliyatini takomillashtirishning zamonaviy yondashuvlari hamda pedagogik jamoa faoliyatini samarali tashkil etish masalalari yoritiladi.

Date: 19th June-2026

Maktabgacha ta'lim tashkilotida samarali boshqaruv masalalari ko'plab mahalliy va xorijiy olimlar tomonidan tadqiq etilgan. Boshqaruv nazariyasining ilmiy asoslari M. Meskon, M. Albert va F. Xedouri kabi olimlarning asarlarida yoritilib, ularda boshqaruvning rejalashtirish, tashkil etish, motivatsiya va nazorat kabi asosiy funksiyalari tavsiflangan. Ushbu yondashuvlar ta'lim muassasalarini boshqarish tizimiga ham tatbiq etilib, pedagogik jarayon samaradorligini oshirishga xizmat qilishi ta'kidlangan.

Pedagogik boshqaruvning nazariy va amaliy jihatlar V.P. Simonov, Yu.A. Konarjevskiy, T.I. Shamova kabi tadqiqotchilar tomonidan o'rganilgan. Ularning ilmiy qarashlarida ta'lim muassasasini boshqarishning demokratik tamoyillari, pedagogik jamoani rivojlantirish, innovatsion faoliyatni tashkil etish va ta'lim sifatini monitoring qilish masalalariga alohida e'tibor qaratilgan.

O'zbekistonlik olimlar tomonidan ham maktabgacha ta'lim tizimini rivojlantirish va boshqaruv samaradorligini oshirishga doir qator ilmiy tadqiqotlar amalga oshirilgan. Ular tomonidan maktabgacha ta'lim tashkilotlarida zamonaviy boshqaruv mexanizmlarini joriy etish, pedagog kadrlarning kasbiy kompetentligini oshirish hamda ta'lim-tarbiya jarayonini innovatsion yondashuvlar asosida tashkil etish masalalari keng tahlil qilingan. So'nggi yillarda mamlakatimizda maktabgacha ta'lim sohasida amalga oshirilayotgan islohotlar boshqaruv tizimini takomillashtirish va ta'lim sifatini yangi bosqichga olib chiqishga xizmat qilmoqda.

Tadqiqot metodologik jihatdan tizimli yondashuv, pedagogik tahlil, qiyosiy tahlil, kuzatish va umumlashtirish metodlariga asoslanadi. Tadqiqot davomida maktabgacha ta'lim tashkilotlarida boshqaruv faoliyatining pedagogik jihatlar o'rganilib, ilmiy adabiyotlar, normativ-huquqiy hujjatlar hamda sohaga oid ilmiy maqolalar tahlil qilindi. Shuningdek, mavjud ilmiy qarashlar o'zaro taqqoslanib, samarali boshqaruvning pedagogik asoslarini aniqlash va ularning amaliy ahamiyatini yoritishga alohida e'tibor qaratildi.

Mazkur metodologik yondashuvlar maktabgacha ta'lim tashkilotida samarali boshqaruvning pedagogik mexanizmlarini chuqur tahlil qilish hamda ularni takomillashtirish bo'yicha ilmiy xulosalar ishlab chiqish imkonini beradi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, maktabgacha ta'lim tashkilotida samarali boshqaruvni yo'lga qo'yish ta'lim-tarbiya jarayonining sifatini oshirishda muhim omil hisoblanadi. Boshqaruv faoliyatining pedagogik tamoyillar asosida tashkil etilishi pedagoglar faoliyatining samaradorligini oshiradi, jamoada sog'lom ijtimoiy-psixologik muhitni shakllantiradi hamda tarbiyalanuvchilarning har tomonlama rivojlanishi uchun qulay sharoit yaratadi.

Tahlillar natijasida aniqlanishicha, maktabgacha ta'lim tashkilotlarida rahbarning liderlik qobiliyati, pedagogik mahorati va boshqaruv kompetensiyasi ta'lim sifati ko'rsatkichlariga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Rahbar tomonidan pedagog xodimlarning kasbiy rivojlanishini qo'llab-quvvatlash, ularni innovatsion faoliyatga jalb etish va rag'batlantirish mexanizmlaridan samarali foydalanish jamoaning umumiy natijadorligini oshiradi. Shuningdek, boshqaruv jarayonida zamonaviy axborot-kommunikatsiya

Date: 19th June-2026

texnologiyalaridan foydalanish hujjatlar bilan ishlashni soddalashtirib, boshqaruv qarorlarini tezkor qabul qilish imkonini yaratadi.

Nazariy jihatdan samarali boshqaruv pedagogik tizimning muhim tarkibiy qismi bo'lib, u rejalashtirish, tashkil etish, muvofiqlashtirish, nazorat va tahlil qilish kabi funksiyalarning uzviy bog'liqligiga asoslanadi. Pedagogik boshqaruv nazariyasiga ko'ra, ta'lim muassasasining muvaffaqiyatli faoliyati insonparvarlik, demokratiklik, tizimlilik, innovatsionlik va hamkorlik tamoyillariga tayangan holda amalga oshiriladi. Ushbu tamoyillar pedagoglar, tarbiyalanuvchilar va ota-onalar o'rtasida samarali hamkorlikni shakllantirishga xizmat qiladi.

Tadqiqot davomida samarali boshqaruvning asosiy pedagogik mexanizmlari sifatida strategik rejalashtirish, pedagogik monitoring, ichki nazorat tizimi, motivatsion boshqaruv va innovatsion faoliyatni qo'llab-quvvatlash omillari ajratib ko'rsatildi. Mazkur mexanizmlarning amaliyotga tatbiq etilishi maktabgacha ta'lim tashkilotlarining raqobatbardoshligini oshirish, ta'lim sifatini yaxshilash hamda tarbiyalanuvchilarning intellektual va ma'naviy rivojlanishini ta'minlashga xizmat qiladi.

Shunday qilib, maktabgacha ta'lim tashkilotida samarali boshqaruvning pedagogik asoslarini takomillashtirish ta'lim tizimining barqaror rivojlanishi, pedagoglarning kasbiy salohiyatini oshirish va yosh avlodni sifatli tarbiyalashning muhim sharti hisoblanadi.

Maktabgacha ta'lim tashkilotida samarali boshqaruvni tashkil etish ta'lim-tarbiya jarayonining sifatini oshirish va tarbiyalanuvchilarning har tomonlama rivojlanishini ta'minlashning muhim omillaridan biridir. Tadqiqot davomida boshqaruv faoliyatining pedagogik asoslari tahlil qilinib, uning ta'lim muassasasi samaradorligiga bevosita ta'sir ko'rsatishi aniqlandi.

Samarali boshqaruv pedagogik jamoa faoliyatini maqsadli tashkil etish, xodimlarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish, innovatsion yondashuvlarni joriy etish hamda ota-onalar bilan hamkorlikni mustahkamlash orqali namoyon bo'ladi. Rahbarning liderlik qobiliyati, boshqaruv madaniyati va pedagogik mahorati ta'lim sifatini ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, boshqaruv jarayonida demokratik va insonparvar tamoyillarga asoslanish, zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish hamda pedagogik monitoringni muntazam olib borish maktabgacha ta'lim tashkilotlari faoliyatining samaradorligini oshiradi. Shu bilan birga, pedagoglarni rag'batlantirish va ularning ijodiy tashabbuslarini qo'llab-quvvatlash ta'lim sifatini yanada yaxshilashga xizmat qiladi.

Xulosa qilib aytganda, maktabgacha ta'lim tashkilotida samarali boshqaruvning pedagogik asoslarini takomillashtirish ta'lim tizimini modernizatsiya qilish, pedagoglarning kasbiy salohiyatini yuksaltirish va barkamol avlodni tarbiyalashning muhim sharti hisoblanadi. Mazkur yo'nalishda olib boriladigan izchil ishlar maktabgacha ta'lim sifatining yanada oshishiga xizmat qiladi.

Date: 19th June-2026

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M. Mirziyoyev. *Yangi O‘zbekiston strategiyasi*. – Toshkent: “O‘zbekiston”, 2021.
2. O‘zbekiston Respublikasining “Maktabgacha ta’lim va tarbiya to‘g‘risida”gi Qonuni. – Toshkent, 2019.
3. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining maktabgacha ta’lim tizimini rivojlantirishga oid qarorlari va normativ-huquqiy hujjatlari.
4. Konarjevskiy Yu.A. *Menejment i vnutrshkolnoye upravleniye*. – Moskva: Pedagogika, 2000.
5. Simonov V.P. *Pedagogicheskiy menedjment*. – Moskva: Pedagogicheskoye obshchestvo Rossii, 2007.
6. Shamova T.I. *Upravleniye obrazovatelnimi sistemami*. – Moskva: Akademiya, 2008.
7. Meskon M., Albert M., Xedouri F. *Menejment asoslari*. – Toshkent: Sharq, 2006.
8. Ishmuxamedov R.J. *Ta’limda innovatsion texnologiyalar*. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2014.